

Uredništvo - uprava: Ljubljana, Kopitarjeva 6. Telefon 4001-4004

Mesečna naročnina 18 fr. za inozemstvo 31.50 fr.

Ček. rač. Ljubljana 10.650 za naročnino in 10.349 za inserate

SLOVENEC

NOVEMBER 1943

3
SREDA

Naročite se čimprej na
»SLOVENCEV KOLEDAR«
da ne boste ostali brez sleda!

Harte Kämpfe in der Nogaischen Steppe

Geringe deutsche Verluste beim Gegenangriff im Raum nördlich Kriwoi Rog - Feindlicher Nachschubstützpunkt Neapel wirkungsvoll mit Bomben belegt

DNB. Aus dem Führerhauptquartier, 2. November. Das Oberkommando der Wehrmacht gibt bekannt:

Auf der Krim versuchte der Feind gestern beiderseits der Stadt Kertsch zu landen. An einer Stelle gelangte Sowjetkräfte wurden im Gegenangriff abgeriegelt und eingeeignet. An den übrigen Landungsstellen wurde der Feind blutig abgewiesen, an Land gelangte feindliche Kräfte vernichtet.

Südlich des unteren Dnjepr gehen in der Nogaischen Steppe die Kämpfe mit den auf den Dnjepr vorstossenden schnellen Verbänden der Sowjets weiter. Versuche der Bolschewisten, deutsche Kräfte zu umfassen und abzuschneiden, scheiterten ebenso wie starke Angriffe gegen unsere nördlichen und südlichen Abriegelungsfronten.

Im Dnjepr-Knie wurden stärkere Angriffe südwestlich Dnepropetrowsk abgewiesen und dabei an einer Stelle von 40 angreifenden Panzern 28 abgeschossen.

Unser Gegenangriff im Raum nördlich Kriwoi Rog hat bereits zu grossen Erfolgen geführt. Die weit vorgestossenen feindlichen Angriffsspitzen wurden abgeschnitten und vernichtet. Seit 27. Oktober wurden dort nach bisherigen Meldungen 5.000 Gefangene eingebracht, 357 Panzer, 378 Geschütze und mehr als 500 Fahrzeuge erbeutet oder vernichtet. Besonders hoch sind die blutigen Verluste der Sowjets infolge des verzweifelten

Widerstandes der abgeschnittenen feindlichen Gruppen. Die eigenen Verluste sind gering.

An der übrigen Ostfront kam es bis auf einen heftigen, aber erfolglosen Angriff des Feindes in der Dnjepr-Schleife südöstlich Kiew nur zu Kämpfen von örtlicher Bedeutung. Dabei wurden kleinere feindliche Einbrüche südwestlich Gomel und südwestlich Welikije Luki im Gegenstoss beseitigt oder abgeriegelt. Ein eigenes Angriffsunternehmen westlich Kertsch brachte trotz zähen feindlichen Widerstandes wesentliche Stellungsverbesserungen.

Im Westabschnitt der süditalienischen Front führte der Feind mit stärkeren Kräften gegen unsere Stellungen vor. Aus den anderen Frontabschnitten wird bis auf einen erfolglosen Angriff britisch-nordamerikanischer Verbände im Raum von Campobasso nur geringe Kampfaktivität gemeldet.

In der vergangenen Nacht griffen starke Verbände deutscher Kampfflugzeuge den feindlichen Nachschubstützpunkt Neapel an. Durch Bombentreffer entstanden in den Hafenanlagen Brände und Zerstörungen. Mehrere Schiffe wurden schwer getroffen.

Deutsche Kampfflugzeuge belegten in den gestrigen Abendstunden die Hafeneinrichtungen mehrerer Städte in Süngland mit Bomben.

Hudi boji v Nogajski stepi

Majhne nemške izgube pri protinapadu severno od Krivega Roga - Sovražnikova oskrbovalna luka Neapelj uspešno bombardirana

Führerjev glavni stan, 2. nov. DNB. Vrhovno poveljstvo oboroženih sil javlja:

Na Krimu se je skušal večeraj sovražnik izkrenati na obeh straneh mesta Kerč. Na nekem mestu so bile izkrene sovjetske čete s protinapadom odrezane in stisnjene. Na ostalih izkrenevališčih je bil sovražnik krvavo odbit, na kopno dospelo sovražne čete pa uničene.

Južno od spodnjega Dnjepra se v Nogajski stepi nadaljujejo boji s hitrimi sovjetskimi oddelki, ki prodirajo k Dnjepru. Boljševiški poskusi za obkrožitev in odrezanje nemške sile so se izjalovili, prav tako kot močni napadi proti naši severni in južni zaporni črti.

V Dnjeprovem kolenu so bili odbiti močnejši napadi jugozahodno od Dnepropetrowska. Pri tem je bilo na nekem mestu od 40 napadajočih oklepnikov uničenih 28.

Naš protinapad na področju severno od Krivega Roga je že dovel do velikih uspehov. Globoki sovražni klini so bili odrezani in uničeni. Po dosedanjih poročilih je bilo tam od 27. oktobra dalje zajetih 5.000 ujetnikov ter zaplenjenih ali uničenih 557 tankov, 378 topov in preko 500 vozil. Krvave izgube Sovjetov so posebno velike.

ke zaradi obupnega odpora odrezanih sovražnikovih skupin. Lastne izgube so malenkostne.

Razen nekega močnega, toda brezuspešnega sovražnega napada v Dnjeprovem kolenu jugovzhodno od Kijeva je prišlo na ostalem vzhodnem bojišču le do krajevno pomembnih bojev. Pri tem so bili s protinapadi očisti ali odrezani manjši sovražni-kovi prodori jugozahodno od Gomla in jugozahodno od Velikih Lukov. Z lastnim napadalnim podjetjem zahodno od Kričeva so bile kljub žilavemu odporu sovražnika bistveno zboljšane lastne postojanke.

V zahodnem odseku južnoitalijanskega bojišča je tipal sovražnik z močnejšimi silami proti našim postojankam. Razen neuspelega napada britanskoameriških oddelkov v prostoru severno od Campobassa, poročajo z ostalih odsekov le o krajevnih bojih.

V pretekli noči so napadli močni oddelki nemških bojnih letal sovražnikovo oskrbovalno oporišče Neapelj. Zaradi bombnih zadetkov so nastali v luki požari in razdejanja. Več ladij je bilo težko zadetih.

Nemška bojna letala so bombardirala v večerajšnjih večernih urah laške naprave številnih mest v južni Angliji.

530.000 ameriških rudarjev stavka

Stockholm, 1. nov. DNB. Iz poročila United Pressa izhaja, da se je že pričela pričakovana stavka v severnoameriških premogovnikih. Okrog 530.000 delavcev je prenehalo z delom. V nedeljo so sklenili Johan Lewis in ostali voditelji delavskih organizacij, da bodo vztrajali pri svoji zahtevi po zvišanju plač ter da ne bodo sledili vladnemu pozivu, naj delavci nadaljujejo z delom tudi v onih premogovnikih, kjer so že pričeli stavkati. Obratno je bilo sklenjeno, da se stavka nadalje razširi. Pričakujemo, da bo Roosevelt odredil drastične mere za preprečitev

stavke. Smatrajo za zelo verjetno, da bo izdal povelje, naj premogovnike zasede vojaštvo. Izgleda, da namerava Roosevelt kot poglavar plutokratskih angloameriških izkoriščevalcev z brezobzirno taktiko gumijev in terorja postopati z ameriškimi rudarji in tako znova lepo ilustrirati že tolikokrat zlagano frazo o »svobodi«, o katere resničnosti nam zgovorno pričajo Indija in Severna Afrika. Pričakujemo, da bo za časa stavke izvedeno strogo racioniranje električnega toka v vseh Zedinjenih državah.

Igračkanje s slovensko usodo

Po osemem septembru, ko so tolovaji po pobegu badoglievcev začeli z vladno nad slovenskim ljudstvom, so začeli ustanavljati svoje enodnevne rdeče republike. Teh republik je bilo sicer kmalu konec, ljudstvu pa so prinesle tolikšno nesrečo, tolikšno razdejavanje in toliko krvavih žrtev, kot jih Slovenci do sedaj v svoji zgodovini še nismo pretrpeli. Nemška vojska je sicer velik del ozemlja že očistila tolovajev, za katerimi pa je na žalost ostalo toliko gorja in toliko ran, da bodo potrebna desetletja za obnovo.

Primer, kako so tolovaji ustanavljali enodnevne »republike«, nam nudi »Slovenski poročevalce« z dne 19. septembra 1943, ki je objavil razglas vrhovnega plenuma OF o »avtonomiji«, ki so jo dali tolovaji primorskim Italijanom. Proglas pravi v prvi točki, da se »priključi Primorje svobodni in združeni Sloveniji v svobodni in demokratični Jugoslaviji«. Druga točka proglasa pa se glasi: »Italijanski narodni manjšini na priključenem ozemlju je zajamčena avtonomija. O izvedbi avtonomije bodo razpravljali pooblašeni zastopniki slovenskega in italijanskega primorskega prebivalstva, kakor hitro bodo dovoljevale razmere.«

Proglas ima naslednje podpise: predsednik izvršilnega odbora osvobodilne fronte Josip Vidmar, sekretar Boris Kidrič ter navzoči člani plenuma: »general Jakob Avšič, dr. Marjan Breclj, Tone Fajfar, Jože Jeras, Edvard

Kardelj, Edvard Kocbek, Franc Leskovec, Franjo Lubej, Zoran Polič, Jože Rus, inž. Dušan Serbec, France Svetek, dr. Maks Šnuderl, dr. Lado Vavpetič.

Iz gornjega je jasno razvidna vsa hinavščina komunistov. Dve leti so pisarili in pridigali o »junaškem boju« proti okupatorju, pri tem pa so bili istočasno v stalnih zvezah z badoglievci in italijanskimi komunisti, ki jim sedaj zagotavljajo celo avtonomijo. Njihovo govorjenje o nacionalnosti je bila torej podla laž, saj so s tem proglasom pokazali svoj internacionalni značaj.

Resnici se naravnost roga v obraz govorjenje o »svobodi in demokraciji«. Slovensko ljudstvo že nad dve leti pozna krvnike Kidriča, Kardelja, Rusa, Kocbeka, Lubeja in druge kot krvave teroriste, katerim pomeni svoboda najstrožjo podvrženost krvavemu komunizmu. Kdor si je le malo drznil misliti z lastno glavo, je bil takoj likvidiran. O tej svobodi vpije nebo po masčevanju na tisoče slovenskih grobov, na tisoče uničenih domov, uničeno slovensko narodno premoženje in na stotine žrtev, ki so jih pobili še v zadnjem trenutku, ko so begali iz kraja v kraj pred zasledovanjem nemške vojske. Ni daleč čas, ko jih bo dosegla roka pravice in takrat bodo morali pred Bogom in ljudmi odgovorjati za svoja strahotna zločina.

Kozaki, die Seltte am Seltte mit deutschen Soldaten gegen den gemeinsamen Feind kämpfen — Kozaki, ki se ob strahu nemških vojakov bore proti skupnemu sovražniku

Letalski napadi na Sovjete

Berlin, DNB. Nemška bojna in strmoglavca letala so 29. oktobra energično napadla sovražne sile zapadno od Melitopolja. Skupno z nemškimi divizijami, prodirajočimi severno od Krivega Roga, so zadala uničujoče udarce sovjetskim oklepim oddelkom, topniškim postojankam in motoriziranim kolonom.

Berlin, DNB. Nemško letalstvo je uničilo dne 28. in 29. oktobra na vzhodnem bojišču 103 sovražna letala. 8 nemških letal pogrešamo.

Sovražnik pri Smolensku krvavo odbit

Berlin, DNB. Zahodno od Smolenska so se vneli dne 29. oktobra, kakor je izvele DNB, na široki črti novi siloviti boji. Sovjeti so ves dan poskušali z večjim številom divizij, podprtih z močnim topniškim ognjem in številnimi oklepniki in strmoglavci, prodreti nemško črto. V ogorčenih bojih so nemške čete sovražnika pod krvavo zavrnile. Bistven delež pri tem obrambnem uspehu imajo oddelki nemškega topništva in metalcov ognja.

Badoglio priporoča Viktorju Emanuelu odstop

Stockholm, 2. nov. DNB. Dopsnik ameriške agencije »Associated Press« v južni Italiji piše: Maršal Badoglio je v ponedeljek izjavil kralju Viktorju Emanuelu, da ne more sestaviti nove reprezentativne vlade, dokler ostane kralj na oblasti.

Stockholm, 2. nov. Dobro obveščeni nevtalni krogi trdijo, da pomeni prihod Rooseveltovega posebnega odposlanca za Sredozemlje Murphysa in angleškega državnega ministra Mc Millana v Neapelj uvod v odpoved prestolu Viktorja Emanuelu in njegovega sina Umberta.

Uspehi nemških letal na jugu

Berlin, 2. novembra. DNB. V nedeljo popoldne so nemški lovci sestrelili iz nekega oddelka dvomotornih sovražnih letal nad vzhodno jadransko obalo 3 letala. Večje število sovražnih letal pa je utrpelo težke poškodbe ter so bila prisiljena, umakniti se iz letalske bitke.

Nad vzhodnim Sredozemskim morjem so bombardirala bojna letala Ju 88 z dobrim uspehom položaje sovražnega topništva in protiletalskega topništva. Strmoglavca letala so pri napadu na sovražno otoško oporišče Castelrosso zadela v polno pristaniško napravo in protiletalsko baterijo. Težko poškodovano pa je bilo s strelnim orožjem meo vodno letalo, zasidrano v pristanišču Castelrossa.

Lakota v Indiji

Stockholm, 2. nov. DNB. »Kalkutta Corporation« objavlja poročilo o lakoti v Bengaliji ter pravi: Korporacija izraža svojo veliko skrb, sramo in bol zaradi predčasne smrti tisočev otrok, žena in mož, ki so se v skupinah podajali v mesto, da bi dobili grizljaj kruha in ležišče, ki ga navzile vsemu trudu indijskih mešanov niso našli. Korporacija zahteva imenovanje kraljevske komisije za preiskavo o vzrokih lakote.

V minulem tednu je po podatkih Reuterjevega urada v Kalkuti umrlo 2214 ljudi, v prejšnjem tednu 2155. Te številke je Reuter brez dvoma ponaredil, ker navajajo drugi viri, posebno ameriški, mnogo večje številke.

Uspešni boji v Burmi

Tokio, 2. nov. DNB. (Vzhodnoazijska služba.) Cesarski glavni stan poroča o ugodnem poteku bojev na meji Burme, kjer so bile sovražne sile vzhodno od reke Nu popolnoma odrezane ter se predvideva njihovo uničenje. Istočasno se pripravila v tem kraju nov nastop. Sovražnik je zgubil tukaj v oktobru nad 1000 mož.

Kratke vesti

Madrid, DNB. Iz srednje Amerike poročajo, da je ustavitelj gradnje panameriške ceste, ki so jo ukazala ameriška vojska oblastva, povzročila v majhnih državah občutno brezposelnost v stavbeni stroki in pri industrijah, ki so bile neposredno udeležene pri tej gradnji. Posebno težke so razmere v Kostariki, Nikaragui in Hondurasu, kjer vlada bojazni, da tudi vladni ukrepi ne bodo povzročili nikakega olajšanja na delovnem trgu.

Rim, DNB. »Lavoro Fascista« je mnenja, da mora nova stranka »postati trdno odločena avtoritarna manjšina, ki bo imela resnično nadzorstvo nad celotnim narodnim življenjem.« Kmetje, delavci in razumniki naj tvorijo to manjšino, ki se bo stopila z množico in z njo živila.

Sofija, DNB. V sofijski italijanski hiži je bila velika fašistična svečanost, pri kateri je bila objavljena popolna obnova fašistične organizacije. V telegramu, naslovljenem taktiku stranke Pavoliniu, so izrazili sofijski fašisti Duceju in fašistični Italiji svjo udanost.

Bukarešta, DNB. Zameglitvenim pokusom anglo-ameriško-boljševiške agitacije stavlja nasproti »Porunca Vremii« resničen položaj na bojiščih. Nemčija se ne bori zgolj popolnoma mirno v Italiji ne na vzhodu, temveč ima tudi potrebne sile, da očisti Balkan tolp in da prode uspešno do najoddaljenejših dodekanskih otokov. Vključ vsemu videzu so Anglo-Američani danes mnogo bolj odaljeni od zmage kot kdaj koli poprej.

Uspešno pobijanje tolovajstva

Berlin, 1. nov. DNB. V težko dostopnih gorskih masivih na Balkanu so te dni končali štiri večje nastope proti komunističnim tolvam. Ko so se te v odročnih dolinah in na višinah, visokih do 2300 m, pripravili na prezimovanje, so jim planinski lovci zadajali težke izgube. Pri žgoči dnevnih vročin in ostrem nočnem mrazu je bilo potrebno kaj hiteti s pohodi, če so hoteli po tedne dolgih bojih iztakniti tolovaje v njihovih skrivališčih in jih uničiti. Pri tem je bilo ubitih 289 tolovajev. K temu pa moramo pristeti še številne mrtve, ki jih na nepreglednem ozemlju nismo utegnili najti. Pri enem samem nastopu so zasegli planinski lovci tri topove, 51 kosov težkega pehotnega orožja in nad 100 min. Poleg tega so nemški vojaki zasedli 22 avtomobilov in važne poročevalske priprave. Končno so iztaknili poleg velikih množin naplenjenih živil tudi še eno pekarijo, popravilnico orožja in popolnoma opremljeno bolnišnico tolovajev. Na nekem drugem kraju v Epirskem gorovju jim je uspelo s koncentričnim napadom obkrožiti tolovaje in jih poginati v boj. Ko je bil ta nastop končan, je obležalo na bojišču nad 200 mrtvih tolovajev, več sto pa jih je prišlo v ujetništvo, dočim so znašale naše izgube zgolj dva mrtva in 21 ranjenih. Med številnim plenom so bile poleg angleškega in ameriškega orožja tudi večje vsote v zlatnikih in ameriških dolarjih.

Trst, 1. nov. DNB. Po kratki prekinitvi nadaljujejo sedaj v globeli Benes pri Albanu izkopavanje trupel italijanskih rodoljubov, ki so jih slovenski komunisti pomorili. Skupno je bilo zaka-panih 63 oseb, med njimi številne žene in trije nemški vojaki. Očiščenje tolp v severovzhodnem delu Italije zelo dobro napreduje. Samo pri enem obkoljevalnem manevru je bilo zajetih 500 upornikov, 1600 pa ubitih. Zasedli so tudi velik plen.

Mnogo besed - malo vsebine

Uradno poročilo o razgovorih v Moskvi

Berlin, 2. nov. DNB. Kakor poroča Reuter, so bili po dvanajst dnevnem trajanju končani razgovori, na katere sta odpotovala v Moskvo ameriški državni tajnik Hull in angleški zunanji minister Eden. Izdan je bil komuniké, ki se odlikuje po mnogih besedah in majhni vsebini. V uvodu citamo značilno izjavo:

»Na dnevnem redu so bila vsa vprašanja treh vlad, ki so bila stavljena v pretes. Nekatera teh vprašanj so zahtevala zavzetje končnoveljavnega stališča, kar se je tudi zgodilo. Kar se pa tiče ostalih vprašanj, so bila, potem ko je bila sprejeta načelna odločitev, prepuščena posebnim zato osnovanim odborom v točnejši pregled ali pa bodo rešena po diplomatskem potu. Nekatera vprašanja pa so urejena z izmenjavami misli.

O vojaških problemih pa zgolj poročajo, da so se zunanji ministri »z navzočnostjo vojaških svetovalcev okoristili«. Končno so bila vprašanja bodočnosti obravnavana v tako splošni obliki, da so se morali iluzionisti v taboru naših sovražnikov, ki so ob tej priliki pričakovali vsaj privlačno propagandno snov, močno razočarati. Tako izjavljajo najprej vse tri vlade, da se bo njih skupno delovanje, ki se nanaša na daljnje vodstvo vojne proti svojemu sovražniku, nadaljevalo z organizacijo in vzdrževanjem miru in varnosti in da bodo tisti, ki se nahajajo v borbi s skupnim sovražnikom, skupno obravnavali vsa vprašanja glede brezpopoj-

ne kapitulacije in razorožitve tega sovražnika.

Tem na splošno povedanim frazam je za primer toliko zaželeno zmage dodana očitno od Stalina zahtevana formula, ki prepušča Sovjetski zvezi popolno svobodo delovanja. To se izraža v tajinstvenih besedah, da bodo »vlade podzele vse ukrepe, ki se jim bodo zdeli potrebni, da preprečijo kakršno koli prekršitev pogojev, naloženih sovražniku.«

Izčrpa izjava se peča z Italijo. V leti objavljajo, da naj bi Badoglieva vlada sedaj »dobila bolj demokratiško lice, s tem da se v njo sprejmejo zastopniki onih plasti italijanskega naroda, ki so bili stalno v opoziciji proti fašizmu«. S tem so bržkone mišljene one majhne komunistične skupince v južni Italiji, ki naj bodo sedaj po Stalinovi zapovedi sprejete v vlado.

Zaključek tega zanimivega dokumenta, ki je važen le po tem, česar ne vsebuje, tvori več strani dolgo ponavljanje strahotnih laži o dozdavnih grozodejstvih nemških vojakov, ki jih znova nazivljejo »Hune« in v katerem vzbuja pozornost samo to, da govore o »množičnem umoru poljskih častnikov«. Ta dogodek pa pozna ves svet kot boljševiško zločinstvo, ki je bilo v Katynu tako nedvomno dokazano, da dokazuje pristanek Edena in Hulla na to formulacijo, kako zelo sta odvisna od moskovskih želja, ki so itak obvladale vsa tako imenovano moskovsko konferenco.

Govor turškega predsednika Inenija

Ankara, 2. nov. DNB. Po odprtju prve seje 7. zasedanja velike turške narodne skupščine je govoril turški državni predsednik Ismet Ineni in zavzel natančno stališče k vprašanju sedanje vojne. Predsednik Ineni je podčrtal kontinuiteto turške zunanje politike, ki jo je doslej vodila država. Očrtal je nevarnosti sedanje svetovne krize in je omenil angloameriški letalski terorizem s pripombo, da bodo pod razvalinami razrušenih mest pokopana ne samo velika dela civilizacije, temveč tudi civilizacija sama. Predsednik je izrazil željo turškega naroda, da se v povojni dobi udeležijo vzpostavitve reda pravice. Četudi je ostala Turčija izven vojne, je vendar jasno občutila njene posledice. Trdno moramo verovati, da

bosta civilizacija in človeštvo v tej vojni rešeni. Končno je podčrtal turški državni predsednik posebne potrebe državne obrambe, ki se ne prenehoma izpopolnjuje in vedno znova potrebuje novo orožje. V tem pogledu mora biti država pripravljena vedno na skrajnost in vsi dosedaj izdatki so bili popolnoma upravičeni.

Tokio, DNB. Ministrski predsednik Tojo, ki je obenem minister za oborožitev, je podal v ponedeljek ob ustanovitvi oborožitvenega ministrstva izjavo, v kateri je omenil: »Hitra konsolidacija bojne moči in hiter razvoj letalstva bo odločilno vplival na potek vojne v Vzhodni Aziji.«

Še o strahovladni tolovajev v Novem mestu

Ljubljana, 2. oktobra.

V našem uredništvu sta se zgledali dve gospe iz Novega mesta, ki sta meseca septembra in oktobra doživeli v Novem mestu in po Dolenjskem vsa strahovlada, vsa grozodejstva in nečloveške muke v ružnih tolovajskih ječah. Kaj sta doživeli v teh šestih tednih, od 9. septembra do 21. oktobra, izjavljata, da je nemogoče povedati v še tako dolgem razgovoru, če manj pa je mogoče strniti v eno samo poročilo. Toda nekaj odlomkov je dovolj ilustrativnih, da si moremo dovolj predstavljati vso grozo, ki jo je Dolenjska doživela in jo po oddaljenih krajih še doživlja. Nekatere splošne stvari o dogodkih v Novem mestu smo že objavili, iz razgovora poslušamo le tisto, kar v splošnem še ni znano:

Dne 9. septembra so se umaknili iz Novega mesta badoglijevci, ponóhi so v skorajski razbojniški. Takoj po prihodu so razglasili gesla, da prihajajo v imenu Angležev, ki pridejo za njimi najkasneje v teku 48 ur, misleč, da jih bo prebivalstvo zato bolj prijazno sprejelo. Takoj po prihodu pa so pričeli z aretacijami. Tako so aretirali prof. Pavliča, kanonika Keka, Levstika, ravnatelja Ljudske posojilnice Viktorja Sonca, nekaj dni pozneje pa so pričeli z aretacijami deklet, članic Katoliške akcije. V Ljudski posojilnici so zaplenili okoli milijon lir, nad 300.000 lir na pošti, pričeli so z revizijami živeža, usnja, platna, strojev, sivalnih, pisalnih in vsakovrstnih. Iz podružnice Ljudske knjižarne so odnesli prav se, do zadnje radirke. Dan za dnem so roparska vozila odvažala to blago proti Kočevju. Ustanovili so delavnice, ki so iz zaplenjenega blaga šivale čevlje in obleke za tolovajske družine. Iz ugrabljenega denarja pa so dali nekaj »plače« nameščencem, kolikor vemo. Priredili so »mitinge«, na katerega so nagajali prebivalstvo. Na tem je nastopil tudi odpadli duhovnik Mikuz, ki je grdel duhovščino, čes: Vaši duhovniki so vas izdali, pogledjte mene, jaz sem bil vedno s temi, itd. Pojavil se je tudi nekdo, o katerem so govorili, da je Anglež Jones, ki pa je govoril — za jugoslovansko dinastijo. Da bi bil to resničen Anglež, evedda ni verjel nihče. Pojavili so se letaki, ki so razglabljali splošno »amnestijo«, toda aretacije, revizije in zaplenbe so se nadaljevale brez usmiljenja. Po vaseh so izvedli »svobodne volitve« in volilno pravico je dobil vsak nad 18 let star moški in ženska. Ko so pa »volilni upravičenci« prišli na volišče, so že zvedeli za »izvoljenca«. Nasilneži so namreč kar doleteli svoje »delegate« in sicer same izvrške ljudi, po 5 za vsako vas, skupno za po njih zasledene kraje 500, ki so se baje sestali kot »parlament«. Govorili so divje vesti in agitirali z neumnimi izmišljotinami, čes: že obvladamo Trst, Gorico, Reko, vsa Dalmacija je naša itd. Verjel jim ni nihče. Hoteli so spustiti železniški most čez Krko, toda ker Nemcev, ki so se jih bali od prvega dne dalje, ni še bilo, so to dejanje za nekaj dni odložili, pozneje, nekega dne ob 5 jutraj pa so ga le razstrelili. V mestu je pričelo vladati grozno pomanjkanje, toda kljub temu so tolovaji poglali za mestom v Krko še vlak z osmimi vagoni drv, vagon cimenta, vagon peska, kar bi vse prebivalstvu prišlo prav, pa ti razbojniki niso hoteli. Po mestu so prodajali »Slovenskega poročevalca« po 2 liri izvod in vsaka hiša ga je morala kupiti. Ta list je širil gorostasne vesti n. pr., da se pri p. Ciprijanu našli dva radijska aparata itd. Naši fantje so se tedaj umaknili v Zameško. Napadli so jih nasilneži kar s tremi tanki, toda fantje, so uničili dva tanka, eden pa se je moral vrniti v Novo mesto. Ko so Nemci prvič bombardirali Novo mesto, so tolovaji iz novomeških zaporov izpustili vse jetnike, razen prof. Pavliča z Grma. Pozneje pa so aretacije obnovili. Drugo bombardiranje je trajalo skoraj eno uro. Na so-

dišču nas je bilo tedaj 36 jetnikov. Prosil smo, naj nas med bombardiranjem puste v zaklonišča, toda stražarji so nam odgovarjali, da smo v ječi najbolj na varnem. In vendar se je bombardiranje koncentriralo ravno najbolj okoli sodnega postopja. Najprej nas je zasliševal sodnik dr. Perovšek, ki je šel med tolovaje, toda to zasliševanje se je roparjem zdelo preblago in so ga odstavili, mesto njega pa imenovali dr. Jesenka. Ena najhujših preiskovalnih »sodnic« pa je bila bivša tipkarica na sodišču v Kostanjevici Vida Kebzelj iz Osterca. O tej ženski so moški jetniki izjavljali, da pridejo raje petim rabljem v pest, kakor tej strašni ženski. Tolovaj Vido Kraigher je tudi odklanjal vse prošnje za čimprejše zaslišanje, čes, da odloča o tem Kidričeva žena, rojena Arnič, po poklicu frizerka, ki je »starešinske«. Iz Novega mesta so nas odgnali v graščino Breitenau, ki so jo poprej tolovaji že zažgali in razdejali. Stlačili so nas v vlažno klet, vse moške in ženske. Tam nismo dobili nič jesti, razen 10 dkg kruha na dan in nekaj pogrete vode, ki so jo imenovali »juho«. Od lakote se nam je delalo kar črno pred očmi. Od zunaj pa tudi nismo mogli dobiti nič, medtem ko smo v Novem mestu smeli vsaj nekaj dobiti. Tudi tu niso pomagale nobene prošnje, ne pritožbe, vse so tolovaji nesramno zavračali. Ko so nas Nemci izsledili tudi v Breitenau, so nas nasilneži peš odgnali v Birčno vas. Med potjo smo obupno trpeli. Z nami je bil prijatelj tudi dr. Blatnik, salezijanski duhovnik iz Ljubljane. Ta je bil prijatelj kot parlamentar, toda kaj, tudi pooredovalca ne spoštujejo ti tolovaji. Zbolel je za akutno angino in ko smo prosili zanj, so nam nasilneži odgovorili, da je simulant. V vročnem stanju je moral tudi on na dolgo pot. Fantje so ga za silo ogrnili z odejo. V Breitenau in v Birčni vasi smo bili zaprti vsi, moški, ženske, cigani in — tudi nekateri tolovaji, ki so bili pregroženi, čes, da so morali na lastno pest. O njih smo zvedeli, da imajo po osem umorov na vesti. Toda morili so na ukaz svojih funkcionarjev, potem pa so jih ti dali zapreti v Birčni vasi so dvakrat odvedli moške iz ječe in sicer najprej osem, potem pa deset jetnikov. Pod strogim nadzorstvom — s trojnicami in revolverji so bili stražarji opemljeni — so jih odgnali v bližnji gozd. Slišali smo strele, kaj se je zgodilo, ne vemo, toda po vsej verjetnosti so bili vsi ustreljeni. Med temi so bili: dr. Arko iz Ribnice, Grile, Verbič, prof. Pavlič, Armeni iz Toplice, kanonik Kek, Sonc, brata Mica iz Slatnika, dr. Blatnik in še nekateri drugi. Blizu Smihela je nov grob, v katerem je menda 18 trupel. Sedaj se odpravljajo legionarji,

Iz Službenega lista

Ukinitve obrestovanja vlog pri Mestni hranilnici v Kočevju

Šef pokrajinske uprave v Ljubljani, smatrajoč, da Mestni hranilnici v Kočevju v likvidaciji stanje in razmere ne dovoljujejo obrestovanja hranilnih vlog in bi bilo s tem celó kritje osnovnih terjatev ogroženo, odreja:

§ 1. Obrestovanje v likvidacijskem postopku obseženih hranilnih vlog Mestne hranilnice v Kočevju v likvidaciji se ukinja. Odredba velja za vse še ne pripisane obresti.

§ 2. Ta odredba stopi v veljavo z dnem objave v Službenem listu šefa pokrajinske uprave v Ljubljani.

Ukinitve nadzorstva nad organizacijo vojnih invalidov

Odločbi Visokega komisarja za Ljubljansko pokrajino z dne 11. avgusta 1942, št. 87 in z dne 2. aprila 1943, št. 21, objavljeni v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino z dne 29. avgusta 1942 pod št. 318/69 in z dne 3. aprila 1943 pod št. 82/27, s katerima so bile vse organizacije bivših jugoslovanskih in ruskih vojnih invalidov postavljene pod nadzorstvo Visokega komisarja ter je bilo izvrševanje tega nadzorstva poverjeno komisarjevemu odposlanecu podpikovniku Seračeviću Alojziju, se razveljavljata.

Društveni organi prevzamejo zopet svoje pristojnosti, kakor jim jih nalagajo društvena pravila in uredba o vojnih invalidih in ostalih vojnih žrtvah.

Ta odločba stopi takoj v veljavo in se objavi v Službenem listu pokrajinske uprave.

da poiščete ta grob in ugotovite identiteto trupel.

Dne 21. oktobra nam je tolovajka povedala, da smo »razpuščeni«, naj bežimo, kamor hočemo. Bežali smo proti Novemu mestu, in sreča je, da nemški tanki niso prodirali po tej cesti, temveč čez Gorjance, da obkolijo roparje v Kočevju. Tako smo prišli v Novo mesto. Da vidite, kako je sedaj v Novem mestu vse prijazno do legionarjev, celo bivši tolovaji in njihove simpatizerke prosijo za odpustitve.

Drugi tihi simpatizerji pa spregledujejo in priznavajo svojo zmožnost. Vsi pa pravijo in tudi medve: »Naj bi tihi ljubljanski simpatizerji samo teden dni doživeli tolovajsko strahovlado in njihove skrite simpatije, bi se na mah spremenile v strašno sovraštvo do vsega, kar je v zvezi s temi tolovaji!«

GOSPODARSKE VESTI

Racionalizacija trgovine v Nemčiji

Zanimivi so podatki o racionalizaciji trgovine v Nemčiji, v kolikor je spadala pod sektor ministrstva za kmetijstvo od leta 1938 dalje.

Od 43.000 tvrdk za trgovanje z živino je odpadlo 24.000, tako da jih je preostalo samo še 19.000, kar je tem bolj pomembno, ker se je nemško ozemlje od leta 1938 naprej znatno povečalo. V veletrgovini z moko je bilo število tvrdk zmanjšano od 10.000 na 6500, v trgovini z maslom od 5000 na 1500, z jajci od 3500 na 1900, s krompirjem od 14.800 na 10.600 in z ribami kljub povečanju potrošnje od 4000 na 870. Število prodajalnic mleka je bilo zmanjšano od 80.000 na 45.000, destilerij žganja od 12.000 na 735, biskvitov od 3900 na 2300, trgovin s senom od 840 na 240 in tvornice za proizvodnjo kavnih nadomestkov od 1838 na 395.

Število siraren se je zmanjšalo od 12 tisoč 100 na 4600.

V zvezi s tem je treba poudariti, da je uspelo izvršiti to zmanjšanje števila tako, da se normalna preskrba prebivalstva ni nič poslabšala ali pa, da bi bili nakupi oteževali. Merodajni krogi mislijo, da bi bilo možno število trgovin še nadalje zmanjšati brez škode za narodno gospodarstvo.

Blago, ki so ga doslej prodajale likvidirane trgovine, je blokirano in služi predvsem za obnovu trgovine v krajih, ki so bili oškodovani zaradi bombnih napadov. V teh krajih so ustvarili trgovine, ki imajo na razpolago 200 najvažnejših in najbolj tipičnih proizvodov za potrošnike. Za izdajo zaloga plača država samo polovico prodajnega dobička, ki je dovoljen v normalnih prodajnih razmerah.

Štajerski pridelek vina. Poleg nižje Avstrije je štajerska največji pridelovalec vina v Nemčiji. Letos vreme ni bilo ugodno za razvoj vinske trte, ker je bilo poleti prepuhu. Vendar je grozde normalno obrodilo. Kakovost ne bo slaba, količina pa bo približno ista kot lani. Konec septembra so dale meritve naslednje rezultate, modra portugalka 85, traminec 84,5, ostale vrste 71—80, samo pri muškatem silvancu so namerili samo 67 stopinj po Oechsleju.

Posebni dodatki nemškemu potrošnikom za Božič. Na osnovi smotrnega gospodarstva v Nemčiji bo tudi letos mogoče dati nemškemu potrošniku posebne dodatke za Božič. Tako dobe vsi potrošniki, vključno tudi oni, ki se sami prehranjujejo, za Božič 500 gramov pšenične moke in 250 gramov sladkorja na osebo. Nadalje dobe vsi potrošniki in neekmetijski samopreskrbovalci 125 gramov masla. Poleg tega dobe vsi potrošniki nad 18 let, tudi samoprehranjevalci, 125 gramov slaščic ali 100 gr sladkorja, 50 gramov prave kave in pol steklenice žganja. Otroci do 18. leta dobe 250 gramov slaščic ali 200 gramov sladkorja. Oddaja se bo vršila na posebne karte, ki so bile v ta namen izdane. Kavo in žganje morajo potrošniki prej naročiti pri svojem trgovcu.

Madžarska pšenica za Srbijo. Ker je pšenica bankut vrste bila boljša kot doslej v Srbiji najbolj forsiрана proliksčenica, je sedaj prišlo pri srbskih merodajnih krogih do sklepa, da bodo v bodoče kot semensko blago uporabljali bankut pšenice, in sicer bodo največ količin te semenske pšenice kupili v Banatu.

Z novim podlistkom začnemo

Ali veste, da je pred sedemsto leti prodrl Džingiskan s svojimi mongolskimi krđeli prav do slovenske zemlje in do Jadranskega morja? — Skoraj gotovo ne!

Zato berite naš podlistek

»Džingiskanovi Mongoli na pohodu«
na četrti strani

Geslo tega tedna: dobrodelnost!

Poročilo o delovanju škofijske karitativne pisarne v Ljubljani

Ves ta teden bo škofijska karitativna pisarna pobirala pri dobrih ljudeh milodare za omilitve bede siromakom, ki niso po lastni krivdi padli v težave tega časa. Ne zakrknite svojih src! Nam kliče ta teden škofijska karitativna pisarna, ki vodi nabiralno akcijo po Ljubljani, obenem pa daje pregled svojega dosedanjega dela na karitativnem polju. Za danes ponatiskujemo samo pogled v delo pisarne v Ljubljani, prihodnjé pa še za delo med našimi interniranci po taboriščih v Italiji. Vsak dar je dobrohotno sprejet in naj bo Bog zanj plačnik.

Avgusta meseca 1942 se je v okviru škofijskega ordinariata v Ljubljani ustanovila dobrodelna pisarna. V njej so poslovali odseki: za begunce, internirance in njih družine, za pogorele in izpropane, oblačilni odsek in odsek za kolodvorski misijon. Zadnji čas so se ustanovili tudi podporni odseki za visokošolce, visokošolke in srednješolce.

Senčne strani v novem Trstu

(Od našega dopisnika)

Marsikdo me je že vprašal, če imata Ljubljana in Trst kaj podobnosti ali sploh skupnosti kljub tako različnemu položaju in razpoloženju prebivalcev. Takemu bi danes odgovoril, da jih imata vsekakor, da pa morda niso tako opazljive. Sicer je res, da jih ni moči ugotoviti takoj po enkratnem bivanju v sončnem mestu ob Jadrano, pač pa šele po večkratnem in večdnem obisku, za katerega vam pa morajo tamošnji prebivalci dati nekaj namigov in dobrih nasvetov.

Tako ste lahko že prej, še bolj pa v sedanjem času ugotovili, da je v Trstu mnogo mladine, ki ne ve, kaj delati, niti se ji ne sanja, da toliko in toliko ljudi po vsem svetu gara za boljšo bodočnost svojega naroda ali pa doprinese neprimerne žrtve v skupni borbi sveta za novi red. Nedvomno je res, da pravi Tržačani ali »Triestinci«, kakor se sami imenujejo, vedno in znova poudarjajo, da so brezdomovinci, da nimajo ideala, za katerega bi se borili in mu služili. A teh je na splošno v samem Trstu malo in ne predstavljajo večine.

Maladina, ki danes postopa po tržaški promenadi na Ulici 20. septembra ali se zbira v tem ali onem baru odnosno kavarni, pa je rod, ki je zrastel iz ljudi, ki so se v Trst preselili v zadnjih letih in so sem prišli s trehuhom za kruhom, ker so verjetno slišali, da je tam na severu mesto ob morju, v katerem je še premalo njihovih sobratov in da je še dovolj mest praznih. No, in tako so njih očetje prišli, se nastanili, ker je bilo bivanje tako prijetno, ter ostali; neredko so sklenili zakonsko zvezo s Tržačanki in tako se jim zdi, da so pridobili domovinsko pravico, česar jim pa pravi Tržačani niso in ne bodo nikdar priznali. Razumljivo je torej, če se njih potomci trdno drže in da se prepričani, da se jim ne more nič zgoditi, ker so pač pod visoko zaščito tega ali onega gospoda, ki jim je povedal med štirimi očmi: »Pojdi v Trst, tam je življenje, tam je deklet, pa lepih in zapeljivih, na pretek, tam je denar! In njih očetje so šli s culico, sinko pa danes stanuje v petnadstropni palači v Carduccijevi ulici ali na Cesti Cezarja Battista. Tako je pač življenje; nekaterim uspe dvig navzgor kmalu in brez težav, drugi pa se mora v polu svojega obraza boriti, če hoče, da bo ostal pristanski delavec.

Pa povrnimo se nazaj k tej mladini. Da živi večinoma na očetove stroške in zapravlja denar ter krade Bogu čas, je jasno. Vprašanje je samo, če je to nujno potrebno in če res mora tako biti. Najbrž ne. Torej — tej mladini je treba poiskati primerne zaposlitve, kajti v vseh zadnjih letih se ni našel mož, ki bi pogumno in brez oklevanja podvzel potrebne korake, da se takšna mladina nauči spoznavati vrednost delavnega življenja. Pa se bodo hoteli izmazati in vam bodo govorili, da obiskujejo ta ali oni Liceo scientifico, ta ali oni Istituto, da so pri tej ali oni družbi ne vem kakšna visoka osebnost, skratka, sigovor dobiš, če ga psu na rep obesiš. A

Iz Srbije

»Srbske možnosti.« Pod tem naslovom je objavil prof. dr. Johann von Leers v graškem dnevniku »Tagesspost« z dne 10. oktobra zanimiv sestavek, v katerem z ozirom na zadnji obisk srbskega ministrskega predsednika generala Nedića pri Führeru podrobno opisuje zgodovinsko usodo srbskega ljudstva od njegovih prvih državnihih tvorb do razsula bivše Jugoslavije in do sedanjega organiziranja srbstva na njegovem sedanjem ozemlju. V sestavku poudarja vse vrline, ki jih je pokazal srbski narod tekom svojega zgodovinskega razvoja ter omenja predvsem njegovo odporno silo kot ljudstva, ki je dajalo iz svoje sredine izborne vojske. O sedanjih možnostih, ki se nudijo srbskemu narodu, pisec članka ugotavlja sledeče: »Nekdanje Jugoslavije ni več. Ostali so pa narodi tega prostora. Med njimi tudi srbski narod v Stari Srbiji, Črni gori in še drugod v stranskih naselbinah in večjih skupinah. Mi Nemci nimamo nobenega razloga in tudi ne volje, da bi tlačili kak narod na jugovzhodu. Prav posebno pa nočemo napraviti kakega tamnošnjega naroda za narod parijev. Če se hoče srbsko ljudstvo včleniti v novo Evropo ter se urediti v svojem narodnem prostoru, smo mi zadrjni, ki bi mu pri tem delali kake težave. Naša potreba po sovražnikih ni tako velika, da se ne bi veselili, če išče z nami sporazuma kak majhen, hraber narod. Za krl, ki je bila, žal, prelita na obeh straneh v medsebojnih bojih, so odgovorne firme

Pri vsem delu škofijske dobrodelne pisarne so sodelovali v raznih odsekih vsi sloji prebivalstva, razen pristašev OF. Naj podamo vsej naši javnosti kratko poročilo o poslovanju posameznih podpornih odsekov.

Odsek za begunce. Prišel je poslovati lani septembra meseca, od tedaj do 15. oktobra je izplačal potrebnim beguncem:

Podpor . . . lir 627.700
Posojil . . . lir 437.460

Skupaj . . . lir 1.065.160

Odsek za pogorele in izpropane je pričel poslovati tudi lani septembra meseca. V tej dobi do 15. oktobra je izplačal podpor v gotovini

lir . . . 554.257

Poleg podpor v denarju pa je razdelil večjo množico nove in stare obleke, čevljev in nekaj kuhinjske opreme med one kmete, ki so jim komunisti in badoglijevi vojski požgali domove in obleko.

O delu pisarne v drugih odsekih bomo še večkrat spregovorili.

vse to ne bi smelo nič pomagati. To so taka obiskovanja šole in take namestitve, pri katerih sinko ali hčerka pa starši seveda dobro vedo, da se mu ne bo treba učiti, da je to pač tako »pro format« in zaradi tepšega, dejansko pa je vse to samo prav velik in zelo obrabljen varnostni korak, h kateremu se zatekajo no samo tržaški očki in mamece, pač pa mnogo mnogo ljudi po vsem svetu.

Glava vas boli, če berete v teh dneh italijanske humoristične liste; najmanj ena stran slikanje in spremnih »smešnic« ter duhovitost je posvečena pomanjkanju cigaret. Dobili boste vtis, kakor da sploh nihče več ne kadi in da je skupnosti škodljiv, kdor morda čke sam spravlja doma, da jih predela, in jih ne pusti na pepelniku ali vrže v lepem loku na cesto. Pri temu ni tako, še zdavnaj ne. Kar stopite v bar v središču mesta, kjer se zbirajo »Triestinci« in je vse tako lepo, ali pa v barčice po predmestjih, kjer vam bo kodrasti črnolasec, poslan s sončnega juga, postregel z grapov, povsod boste lahko videli, da vse kadi in še koliko. In sami mladi ljudje v najboljši dobi, ki so v zadnjih treh letih služili nekeje v Italiji vojske, zdaj pa trdno prepričani v brezpomembnost nadaljnjega vojskovanja posedajo v družbi lepih žensk, vse po načelu: Dolece far niente.

Ko bi ti ljudje vsaj enkrat okusili, kaj se pravi delo za skupnost, ko bi vsaj enkrat videli, kako delajo drugod in kako so že delali, medtem ko so oni zabavali ob zvokih glasbe, prestili in nesposobni slehernega pametnega koraka ali misli. Nedvomno je, da bo do koraka, ki bo pomenil krepko očiščenje postopake tržaške mladine in dobro rejenih samcev, vsekakor prišlo in da bo marsikdo hvalčeval. Ne samo tamošnji prebivalci, ki imajo edini pravico stalnega obstanika in spodobnega življenja, pač pa tudi vsi tisti gostje, ki bodo iz vse Evrope prihajali zdaj v Trst, pa bodo videli, da se pri njih doma takó in z vso paro dela, medtem ko je tukaj košček zemlje, kjer je življenje polno sladkosti in naslad, zraven pa brezdelja in moreče neustvarjalnosti.

Strah, ki je takim ljudem zlezal po zadnjih dogodkih do kosti, mora najti primerno nadaljevanje, da bo res osnovan. V pričakovanju teh ukrepov živi danes ne samo stari Trestinari, zagovorniki svobodnega mesta, ne samo tržaški Slovenci, pač pa še bolj zaledje, ki ve, da je pretežna večina grozot, prestanih po polomu badoglijske Italije, posledica preveč prostega gibanja in delovanja sumljivih elementov, ki se skrivajo v Trstu, in ki jih je badoglijevstvo tako bujno podpiralo, a jih sedanje upravnštvo ne bo znalo poiskati, ker ne bo našlo potrebne podpore in razumevanja pri ljudeh. Za boj podtalnim elementom pa je povsod nujno potrebno sodelovanje vse poštene javnosti, kar se bo v Trstu brez dvoma zgodilo, če bodo le dogodki šli po naravni poti pravilnega razvoja in ureditve razmer z zadovoljitvijo vseh partnerjev, predvsem večinskih.

Roosevelt, Churchill in Stalin s svojim poslovanjem Simonovičem. Z naše strani je ne bi bilo treba prelivati. Problem srbskega naroda obstoja danes v tem, kako in če se mu bo to posrečilo, se bo ta narod uredil in včlenil v novo nastajajočo Evropo.

Ustanovitev vinarske šole v Banatu. Dne 15. oktobra so pri Kmetijski šoli v Vrhu ustanovili in odprli tudi strokovno šolo za vinogradništva in vinarstvo. Nova strokovna šola je predvsem namenjena kmečkim sinovom iz južno-banatskega vinogradniškega področja, da bo iz njih vzgojila umne in praktične kmetovalce, vinogradnike in kletarje. Učni načrt zanjo je vzet po načrtih nemških vinarskih in vinogradniških šol ter zato daje absolutno, ki položi izpite z dobrim uspehom, tudi možnost nadaljevanja strokovne izobrazbe na višjih nemških vinarskih šolah. Od glavnih predmetov bodo poučevali na novi vinarski in vinogradniški šoli predvsem nauk o vinogradništvu sploh, o kemiji v zvezi z vinogradništvom in vinarstvom, o gojenju in negovanju trt, kletarstvu, poleg tega pa tudi še vse važnejše predmete iz kmetijske šole, ki so potrebni za znanje naprednega kmetovalca, vinogradnika in kletarja.

Naročite se čimprej na

»Slovenčevo knjižnico!«

Za mal denar si boste lahko ustvarili lepe knjižnice iz najboljših knjižnih del književnosti petnajstih narodov.

Živel sem mesec dni med tolovaji

Piše prisiljen mobiliziranec.

Mrmranje je odgovorilo. Toda pobegi so bili čimdalje pogostejši. Spati smo morali skupaj po desetinah, vodih, četah in dežurni sta bedela in pazila, da se kdo ni izmuznil. Po vaseh, kjer smo se ustavljali, so bile postavljene številne straže in nisi emel brez dovolilnice nikamor.

Vsi skupaj smo bili prav za prav jetniki, »tovariši« teror nas je pa čuval. Toda tudi »tovariši« terorju so napovedovali konec njegove oblasti. Naj samo kdo prinese kak novico, da so Nemci ali pa domobranci že blizu, pa bi nastala panika, pomagali »tovariši« terorja bodo prvi pobegnili! Tako so razmišljali jetniki in čakali...

Nevoljno, naveličano smo prenašali vse. Toda, da bi se odkrito upr »tovariši« terorju, tega se ni upal nihče. Navzlic temu, da so njegovi pomagači kazali prijazne obraze in imeli na jeziku vladne besede, skušali vsako stvar spočetka doseči zlepa, je vsak vedel, da čaka v ozadju »matilada«, ki letos funkcionira bolj naskrivaj.

Tisti šaljivi študent mi je enkrat pošepnil: »Fant, pazi, slišal sem, da »matilada« išče ženina. In kako zlahka in hitro postane kandidat! Če te ta samo enkrat »kušne«, imaš za vekomaj dovolj. Pravijo, da je postala letos bolj sramežljiva in da »ljubi« samo naskrivaj!«

Komendir čete, kjer sem jaz bil za »tovariša«, pa je bolj kratko »določeno« obrazložil vsebino svoje funkcije.

Bili smo na položaju in čakali. Prišla je komanda: »Uzbuena, sovražnik prihaja!«

Zavzeti bi morali nove položaje, vodniki in dezerterji so nas rinili, nagajali in brcali naprej, kleti in kričali, toda »tovariši« so le neradi šli iz zaklonov, počasi korakali naprej po senožit, gledali in čakali eden drugega, čes, pojdi ti naprej! Nekateri so se pa kar potuhnilo po kotanjan. Trajalo je skoraj pol ure, da smo »zavzeli« nove »položaje«, približno 35 metrov pred prejšnjimi.

Ko je bilo vaje konec, je komandir začel kričati nad »postrojenimi tovariši«:

»Saboterji, če mi bo kdo še enkrat tako zaostal in menceal kot danes, ga ustrelim na mestu. Kaj bi bilo, če bi danes bila borba! Če mislite bežati, se prokleto motite. S komisarjem bova ustrelila vsakega, ki bo napravil le korak nazaj! Jaz odgovorjam za četo z lastno glavlo! In preden bo šla moja, postrelim rajši polovico čete. Da boste vedeli! Smrt fašizmul!«

Mrmranje je bilo slišati v odgovor.

Naš komandir je bil star 19 let, baje je bil prej trgovski pomočnik, pa se mu ni ljubilo prenašati vreče in porivati predele po trgovini. Menjal je precej služb, kajti ni se mu vedno ljubilo delati! Pri komunistih pa se je izvrstno obnesel!

Terorju se pridružuje še propaganda v prav »komunističnem« slogu in oba ustvarjata vzdušje, za katerega mi pero ne najde besed, da bi ga mogel dovolj življenjsko opisati, treba ga je doživeti! Ko pa že govorim o »tovariših« in »tovarištvu«, moram omeniti še nekoga, brez katerega tudi pri komunistični vojski ne gre, dasi bi človek mislil, da more to bitje živeti le v buržujski družbi. Ta nekdo je ženska spola! Torej damal Da, in baje mnogim simpatična, imenuje se pa, ker smo med tovariši,

»tovarišica« protekcija,

Ta »tovarišica« se med »tovariši« zelo dobro počuti in videl sem, da se je kar dobro vživela v novi položaj, mnogo bolje, kot mi prisilni mobiliziranci. Najbrž je prostovoljka! Je seveda ženska brez predsodkov in zna preteklost hitro pozabiti, kot naše »tovarišice« komunistke svoje bivše laške tolažitelje.

Njeno vlogo in položaj v komunistični vojski je težko dovolj izbržno označiti. Iz mojega dosedanjega pripovedovanja ste gotovo že razvideli, da se udeležuje javno in skrito.

(Dalje prihodnjilj).

Živi na obisku pri dragih rajnih

Ze od nekaj radi obiskujemo Ljubljani zadnje domovanje svojih dragih pri sv. Križu. Zakaj bi se čudili, da nas je bilo v nedeljo in na praznik toliko. Nebo samo nam je hotelo razgneti črna in žalostna misli, ki so se nas prijemale že ob poti k sv. Križu in ki so nas prevzemale čisto upravičeno, ko smo hodili med tolikimi grobovi, še skoraj svežimi. Z njih je še vedno dehtelo ovenelo cvetje, ki ga je prinašala ljubezen. Z njih je žarel svetl sok, ki ga je položilo tja spoštovanje. Ne samo ljubezen in spoštovanje do svojcev, do dragih, s katerimi smo živeli skupaj, se z njimi veselili in žalostili, ampak tudi ljubezen in spoštovanje do vseh tistih, ki so padli v prvi in drugi svetovni vojni. Ni jih malo teh žrtev in dolge vrste grobov so privlačevale vedno nove obiskovalce.

Posebne razkošja letos na grobovih ni bilo, videti pa je bilo, da si je vsakdo rad pritrgal malenkost, samo da je lahko okrasil grob vsaj s preprostim cvetjem in prižgal na njem vsaj eno lučko. Skoraj vsako je potem, ko je pomolil ob grobovih svojih dragih, šel še pogledat kostnico, kjer počivajo kosti tisočev iz najrazličnejših narodov. Pod lepim lestenjem ob osrednjem stebri je videl krasne vence, ki so jih darovali v počastitev spomina žrtvam predsednik pokrajinske uprave general Leon Rupnik, v imenu nemške oborožene sile mestni poveljnik, hrvaški konzul prof. Salik Baljić, mestno županstvo in drugi. Celo otožni Janez na stopnicah je imel ob nogah prislonec majhen venec.

Popoldanske pobožnosti so zbrale na pokopališču naravnost velikansko množico. Pri pobožnosti ob križu so bili na vrhu tudi zastopniki pokrajinske uprave, bivši bojevniki iz svetovne vojne. Pobožnosti se je udeležil tudi hrvaški konzul prof. Salik Baljić sam. Značilno je bilo za večerajši praznik mrtvih, da so se ljudje radi odzivali nabiralcem, ki so zbirali darove za školiško dobrodelno pisarno. V velikem številu so obiskovali grobove naših zaslužnih mož, ki so bili vsi lepo okrašeni. Mnogo obiskovalcev so imeli zlasti grobovi, kjer so pokopane žrtve, ki so padle pod komunističnimi streli. Akademiki so glasno molili ob grobu prof. dr. Ehrlicha in padlih tovaršev. Tudi grobovi talcev so imeli ves čas veliko obiskovalcev, cvetje pa je krasilo sicer majhne in neznatne grobove, da so bili vsi kakor pisane preproge.

Novi grobovi

† Vladimir Babnik. V Dravljah nad Ljubljano je za vedno zatisnil oči diplomirani tehnik Vladimir Babnik. Na zadnji poti ga bodo pospremili iz hiše žalosti v Dravljah, Kamogoriška 40 v sredo, 3. novembra, ob štirih popoldne.

† Ivan Skušek. V devetdesetem letu starosti je umrl v Ljubljani nadzornik davčnih uradov v pokopju gospod Ivan Skušek. Pogreb blagaja rajnega bo v četrtek ob treh popoldne iz kaple sv. Andreja na Zalah. Sveta maša zadušnica bo v petek, 5. novembra, ob osmih v cerkvi Marijinega Oznanjenja.

† Friderik Schumer. Preminul je v Ljubljani dolgoletni poslovodja trdke M. Tršan gospod Friderik Schumer. Pogreb blagaja rajnega bo v sredo ob poltreh popoldne iz kaple sv. Jožeta na Zalah.

Naj rajnim sveti večna Luč, vsem njihovim dragim naše iskreno sožalje!

Gospoj Ani dr. Ilesičevi v slovo

Na praznik Vseh svetnikov ob pol 3. popoldne je mirno v Gospodu zaspala po dolgem bolehanju, dasi je ležala samo dva dni, gospa Ana Ilesičeva, soproga pokojnega univerzitetnega profesorja dr. Frana Ilesiča. Pridružila se je svojim ljubljanim, posebno ljubljenu sinu Vladimiru, ki je v hčerki prof. Milici ter svojem možu in pred kratkim umrli sestri Ivanki v boljšem življenju. Vse njeno življenje je bilo samo delo in trpljenje, ki ga je prenašala z vdano voljo, bila je vzorna mati, gospodinja in žena ter marsikateri materi dober zgled.

Šele na večer so odhiteli zadnji obiskovalci s pokopališča. Mnogi, ki so bili pri sv. Križu niso pozabili obiskati tudi Navja, kjer so grobovi zaslužnih mož. Grobnica, v kateri počivajo zemski ostanci dr. A. Korošca, je bila lepo ozajšana, ves dan pa so ostali ob njej prijatelji in hvaležni častilci velikega pokojnika.

Tudi na vseh drugih ljubljanskih pokopališčih, kakor na viškem dravljemskem in drugih je bilo vse polno obiskovalcev. Skratka, večerajšnji dan je vsa živa Ljubljana posvetila mrtvim.

Tramvajski promet ob praznikih

Kakor običajno ob vseh svetih vsako leto, tako je moral tudi letos ljubljanski tramvaj prevoziti na pokopališče in nazaj ogromno potnikov, letos pa prav za prav še več, ker je bila tik pred praznikom nedelja, ko je hitelo toliko ljudi na ljubljansko pokopališče, kakor na praznik sam, torej kar dvojna naloga za tramvaj. Zato so bile ta dva dni vzpostavljene štiri proge, namreč iz Šiške, z Viča, od Rakovnika in iz Most vse na pokopališče in nazaj k izhodnim točkam. Tako sta se na primer pri magistratu srečavala po dva tramvaja, ki sta vozila v nasprotni smeri, toda oba k enemu cilju, k sv. Križu. Na rakovniški in viški progi je vozilo po 9 voz, na mošćanski in šiški po 10. Pri sv. Križu, na tako imenovani pentli, se je večasih natrpalo po 7 vozil, ki so vozila drugo za drugim. V te številke pa niso vštete priklole in tisti redki vozovi, ki so vozili samo po mestu. Razen enega starega voza, ki se je med prazniki pokvaril — pregorela mu je zaradi prenatrpanosti voza varovalka, pa je bil hitro popravljen — ni bilo v remizi niti enega prostega voza za rezervo. Povprečno računajo, da je tramvajska družba prodala ta dva dni okoli 80.000 listkov za prav toliko lir, pri tem pa niso všteti tisti, ki imajo stalne mesečne in režijske vozovnice. Zaposleno je bilo tudi vse zdravo osebje in pritegnjeno za voznike in sprevodnike še drugo iz delavnic. V tramvajskem prometu je vladal res vzoren red in ni bilo čuti — kljub silnemu navalu potnikov — dosti pritožb ter je treba tramvajski družbi in njenemu osebju izreči priznanje!

kako se da mirno in vdano prenašati, kar je od Boga poslano. Nikdar se ni pritoževal nad trpljenjem, ki ga je imela ob boleznih svojega sinka Vladimirja, nikdar ni tožila ob dolgotrajni bolezni svoje hčerke Milice, ni tožila nad trpljenjem, ki je vedno prihajalo nad njo. Ze sama boleha je ljubeznivo stregla v bolezni lani umrlemu soprogu, vdano je prenašala vse udarce, ki so jo zadeli. Z veliko ljubeznijo je vzgajala svoje preostale otroke, imela jih je petero, a žive še dva sinova in hčerka, kakor se vzgaja in neguje cvetje, katerega je imela polno vse balkone in okna. Ljubila je svoje stranke in vsakdo jo ima in jo bo imel v najlepšem spominu. Nismo pričakovali, da se bo tako hitro poslovila od nas, četudi smo vsi čutili, da dolgo ne bo več. Tiho bo sedaj vse naokoli, nič več ne bo slišati njenega prijetnega glasu, nič več ne bomo dobivali od nje tako dobrih nauk in svetov, katere je tako radodarno delila svoji okolič. Za njo ne bodo žalovali samo njeni ljubljani otroci, vnuki, nečaki, nečakinje in pranečakinje, za njo bodo žalovali vsi, ki so blago gospo poznali. — Pokoj njeni duši!

Pogreb blage rajnice bo v sredo ob treh popoldne iz kapelice sv. Nikolaja na Zalah. Sveta maša zadušnica bo v ponedeljek, 8. novembra, ob sedmih v župni cerkvi sv. Petra. Naj vse njene drage tolaži dobri Bog, blaga rajnica pa naj počiva v miru!

Svetovi naročniki naj pridejo žimprej po novi dve knjigi: Kako si pridobim prijateljev in Slovenske starosvetnosti v upravo Sveta. Naročite se takoj na Svet!

Za današnji dan

Koledar

Sreda, 3. listopada: Hubert, škof; Ida Togenburška, sveta žena; Flor, škof in mučenec.

Četrtek, 4. listopada: Karel Boro-mejski, škof; Vital in Agrikola, mučenca.

Dramsko gledališče

Potopljeni svet — Red Sreda ob 16.30.

Operno gledališče

Thais — Red B ob 16.

Kino Union

Prodani stari očka — predstave ob 15.30 in 17.30.

Kino Sloga

Gospa Luna — predstave ob 15 in 17.

Lekarniška služba

Nočno službo imajo lekarne: dr. Piccoli, Bleiweisova cesta 6, mr. Hložev, Celovška c. 62, in mr. Gartus, Moste, Zaloška cesta 47.

Praktični nasveti za sredo

Za vrtnarje: Vlažni zrak in megla bosta preprečevala slano. Kljub temu ne bo škodovalo, če nekoliko zrahljamo vrtna tla, tako so namreč odpornejša za slano.

Za gospodinje: Nekaj ur popoldanskega sonca lahko izrabimo za sušenje perila.

Za četrtek svetujemo isto.

Slovenski Rdeči križ:

Zahvala. Slov. Rdečemu križu so poklonili: G. Miklič Franc, hotelir, v počastitev spomina g. Marinka Jožeta 500 Lir. Nameščenici Pokojniškega zavoda v počastitev spomina blagopok. gospe Lampe Ane 200 L. Prijatelji blagopok. g. Miha Rožanca v njegov spomin po g. Pristavcu, trgovcu 1000 L. za povratnico. Nadalje so darovali: g. J. Smuc 200 L. g. Perdan Jernej 50, g. Čermelj Kristijan, veletrgovec, iz neke pravne zadeve 1000 L. ki jih je plačal nasprotnik; neimenovan na Starem trgu 300 L. neimenovan v Židovski ulici 300 Lir. — Vsem darovalcem prisrčno hvala!

V glavni pisarni SRK, Gosposvetska 2-2, naj se javijo: Pfeifer Vladimir, Krašovec Ivana, in oseba, ki pozna neko Zlatko v Beljaku.

Paketni oddelček se je preselil iz Kotnikove ulice 16 v Narodni dom, Ulica 3. maja, kjer posluje od 2. 11. 1943 dalje.

Radio Ljubljana

Dnevni spored za 3. november:
8.30 Jutranji koncert — 9 Poročila v nemščini in slovenščini — 12.20 Glasbeni uvod — 12.30 Poročila v nemščini in slovenščini — 12.45 Koncert glasbe za razvedrilo — 14 Poročila v nemščini — 14.15 Popoldanski koncert — 17 Poročila v nemščini in slovenščini — 17.15 Popoldanska glasba — 17.30 Otroška ura, vodi Slavica Vencelj — 19 Koncert šramla »Ljubljana« — 19.30 Poročila v slovenščini, poročilo nemškega vrhovnega poveljstva v Italijanski, napoved sporeda za naslednji dan — 19.45 Mala medija — 20 Poročila v nemščini — 20.10 Kralj valček — 21 Znanj plesni orkestri — 22 Poročila v nemščini.

KINO UNION 22-21
 Kako je stari zviti lišjak ukanil lakomnega meštarja vam pred očmi sijajna burka
»PRODANI STARI OČKA«
 Josef Eichheim, Erna Fentsch, Winie Markus, Oskar Sima itd.
 Predstave ob delavnikih ob 15.30 in 17.30

KINO SLOGA 27-35
 nad vse zabavna opereta
»GOSPA LUNA«
 Za smeh skrbite: Theo Lingner, Paul Kemp.
 Predstave ob delavnikih ob 15 in 17.

Ciril Debevec novi direktor naše Drame

Ljubljana, 2. novembra.

Za novega direktorja Drame Državnega gledališča v Ljubljani je predsednik pokrajinske uprave general Rupnik imenoval g. Cirila Debeveca, dosedanjega glavnega režiserja Opere v Ljubljani. S tem imenovanjem stopa na to važno mesto, pomembno za našo kulturo, leposlovje in gledališko umetnost visoko kvalificirana osebnost, ki združuje v sebi vse potrebne lastnosti, potrebne glede poznavanja leposlovja, gledališča in organizacije. G. Ciril Debevec je ugleden in pomemben javni delavec, splošno znan v naših kulturnih krogih in pri najširšem občinstvu.

Ciril Debevec se je rodil 2. aprila 1902 v Ljubljani. Maturiral je tudi v Ljubljani l. 1920, nato pa je študiral v Pragi na »Akademie für Musik und darstellende Kunst« ter je tam l. 1923, z odliko diplomiral pri rektorju in znamenitem komponistu Aleksandru Zemlinskem. — Absolviriral je tudi filozofsko fakulteto v Ljubljani, kjer je študiral čisto slavi-stiko.

Prvi angažman v našem gledališču je dobil l. 1927, ko je bil imenovan za pomočnika tedanjemu generalnemu tajniku Otonu Zupančiču. L. 1928, je bil imenovan za režiserja in igralca v Drami. Od tedaj dalje je izvedel nad 70 uspešnih režij. Vse od njega režirane predstave so imele popoln uspeh. Nastopil je kot igralec tudi v nad 40 glavnih in stranskih dramskih vlogah. Od l. 1939, do 1943, pa je bil glavni režiser Opere ter beleži nad 30 sijajnih opernih režij. — Najbolj znane njegove vloge v Drami so: Hamlet, Jago, Ivan Karamazov, rektor Duequene (»Prva legija«), Cankarjeve osebe Maks, Štuka in mnoge druge. Najbolj uspele njegove operne režije pa so vsem še dobro znane Aida, Trubadur, Butterfly, Rusalka, Jenuffa, Faust, Manon, Figaroova svatba, Fidelio itd. Poleg ogromnega dela kot režiser in igralec pa posveča Ciril Debevec tudi mnogo časa vzgoji igralskega naraščanja in je profesor na Glasbeni akademiji. Tam predava dramsko igranje, tehniko govora, operno igranje in operno dramaturgijo.

Zelo plodovito in pomembno je Debevecovo delo tudi na pisateljskem polju. O gledališču je pisal že pred 20 leti in še vedno plodovito obravnava vsa teoretična in aktualna vprašanja. V rokopisu ima pripravljenih že več dovršenih knjig o gledaliških vprašanjih, ki čakajo založnika, v tisku pa je njegova knjiga »Za Hekubo — za nič, ki obsega 12 gledaliških člankov. Skupno pa je do sedaj objavil v raznih revijah, časnikih in časopisih 180 njegovih zelo tehtnih člankov. Ciril Debevec je poleg drugega tudi ugleden sodrnik »Slovenec«, ker je v našem listu objavil že več obravnav, da ne štejemo sem mnogih intervjuv, v katerih je razvijal svoje gledališke ideje.

Ciril Debevec je s svojo visoko izobrazbo o gledališču pridobil poleg študij na Akademiji in na filozofski fakulteti tudi na mnogih študijskih potovanjih. Tako je študiral poleg dramske igre in režije tudi operno dramaturgijo pri profesorju Steinhardt, hospitaliral je pri predavateljih Fidelia Finke, Aleksandra Zemlinskega, študiral tudi nekaj časa solopetje pri prof. Wallersteinu ter je o tem tudi predaval na konservatoriju na Glasbeni Akademiji, obiskoval je poletne operne tečaje v Salzburgu, v Švici in drugod.

Naša drama je s Cirilom Debevecom dobila visoko izobraženega, podjetnega in umetniško stremčega voditelja, ki jo bo nedvomno dvignil k novemu razcvetu. Čaka ga veliko delo. Zato se tega imenovanja veselimo in Cirilu Debevcu k imenovanju čestitamo.

Naročajte roman »Ivanhoe«!

Drobne vesti

Bratovičina sv. Rešnjega Telesa bo imela svojo mesečno pobožnost v četrtek dne 4. novembra v uršulinski cerkvi. Ob pol 7 zjutraj bo sv. maša s blagoslovom za žive in rajne bratovičane. Udeleženci imajo ta dan popolni odpustek pod navadnimi pogoji.

Zahvala. Vsem, ki ste lajšali trpljenje moji blagi mami Karli Stres in dobri teti Franji Lander, jima poklonili vence in cvetje in ju spremili na zadnji poti, najskrenejša zahvala. — Vera Stres.

Znižanje nakladalnih in razkladalnih rokov. Direkcija državnih železnic v Ljubljani obvešča, da se na osnovi Uredbe o prevozu potnikov, prilagoje na roke na železnici, čl. 70, § 7, in čl. 86, § 8, z dnem 30. oktobra 1943 znižajo roki za nakladanje in razkladanje robe od 24 normalnih na 6 delovnih ur.

Uprava policije v Ljubljani bo prodala tri konje na javni dražbi, ki bo 6. 11. m. ob 15 pri blevih policijske konjenice. — Cesta na Loko 4 (poslopje bivšega konjača). Interesenti konj vabljeni.

Vaš radio aparat prodaste najhitreje in najbolje, ako ga izročite v komisijko prodajo trdki EVEREST, Prešernova 44.

Važno za vsakogar sedaj in v bodoče je znanje knjigovodstva, korespondence, stenografije, jezikov, strojeplajsa itd. — Novi dnevi in večerni tečaj prične 6. novembra. Izbra predmetov po želji. Učnina nizka. Informacije: Trgovsko učilišče »Christofor učni zavod«, Dombravska 15.

Zemljevide južnega, vzhodnega bojišča ter Evrope spet lahko dobite v Mladinski zalohi, Stari trg 30.

Kupimo dobro ohranjene slovenske gramofonske plošče po najvišji dnevni cenli. EVEREST, Prešernova 44.

Učite se strojeplajsa! Novi eno-, dvo- in trimesečni dnevni in večerni strojeplajski tečaj se prične v torek, 5. novembra t. l. — Najuspešnejša desetletna učna metoda. Specialna strojeplajna šola: Največja moderna strojeplajna, raznovrstni stroji. Učnina je zmerna. Poudar po želji obiskovalcev dopolnila, popolnoma ali sveder. Informacije in prijave dneвно. Na razpolago brezplačni prospekt. — Posebni dnevni in večerni tečaj tudi za knjigovodstvo, korespondenco, moderne jezike itd. Izbra predmetov po želji. — Trgovsko učilišče »Christofor učni zavod«, Ljubljana Dombravska 15.

Opozarjamo, da je letos vsakomur omogočen obisk rednega večernega trgovskega tečaja, ker se vrši pouk v dveh oddelkih: v zgodnjih popoldanskih urah, ko obrabi počivalo, ali v poznih popoldanskih urah. Temeljiti pouk vseh strokovnih predmetov: knjigovodstvo, korespondenca, trgovstvo, strojeplajsa, računstvo, nemščina, stenografija, vstopnice. Dovoljen obisk tudi posameznih predmetov. Učnina nizka. Pričetek 5. novembra. Vpisovanje dnevno. — Prospekt brezplačno na razpolago: Trgovski učni zavod, Kongresni trg 2. Središče mesta!

Višji trgovski tečaj v Ljubljani sprejema kot redno študentstvo eno dijakino in dijakinjo, ki so dovršili višje razrede srednje šole ali pa redni enoletni trgovski tečaj. Vpisovanje se vrši redno še vs teden. Informacije in nova prosneta daje: Trgovsko učilišče »Christofor učni zavod«, Dombravska 15.

Vpisovanje v trgovsko učilišče »Christofor učni zavod«, Ljubljana Dombravska 15 za Enoletni trgovski tečaj s pravico javnosti in za Višji trgovski tečaj ter vse ostale tečaje in oddelke se vrši še redno vs teden vsak dan dopoldne in popoldne ob običajnih uradnih urah. Informacije in novi prospekti brezplačno na razpolago. — Havnateljstvo.

Polzvedovanja

Zivilska nakaznica za november ter nakaznica za krompir in marmelado, glaseci se na ime Kunovar Ivan, trgovina pod lemenatom, so mi bile ukradene. Če pride kdo na te nakaznice iskati, naj se naznani na gornji naslov.

Izgubil sem silvo usnjeno rokavico na Mesnem trgu. Najditelja prosim, da jo odda v upravi »Slovenec«.

Izgubila sem poročni prstan, graviran s »Janez 31. 5. 938« v smeri Ciril Metodove ulice proti pokopališču. — Pošten najditelj naj ga vrne proti primerni nagradi. Andoljšek, Vzemljama posojilnica.

Našla se je mala vsota denarja na Ambrozevem trgu. Oglasi se pri Marolt, Poljanska c. 31, pod streho.

Zgubil sem na pokopališču pri sv. Križu moško zapesno oro. Pošten najditelj se naproša, da jo odda proti nagradi. Recelj, Zaloška 7-I.

Papiga modre barve ušla na Mirju. — Prosim, vrniti jo proti nagradi: Sedej, Groharjeva 21, spodaj.

KULTURNI OBZORNIK

Umetniška raven našega dramskega gledališča

V članku »Pred novo dramsko sezono« se Slovenčev gledališki kritik dotakne današnje umetniške ravni našega dramskega gledališča in ugotavlja, da je ta tako padla, da se je ne upa primerjati s stanjem pred desetimi leti. Čas je že bil, da se javno načne to vprašanje. Vsi resnični prijatelji gledališča so zadnja leta zaskrbljeno opazovali, kako od leta do leta pada umetniška raven dramskih predstav. Danes je ta raven dosegla že stopnjo, ki zahteva pozornosti vseh, ki jim je našega gledališča mar.

Kje iskati vzrokov za to? Umetniško raven gledališča ustvarjajo igralci, bi sodil vsak v prvem hipu. In vendar v našem primeru ni iskati vzrokov padea umetniške ravni v tej smeri. Z malimi izjemami nastopajo danes še vsi oni igralci, ki so nastopali v času, ko je gledališče bilo na zavidljivi višini. Posebi bo treba torej glojbe.

Ce pregledamo delo naše drame zadnjih deset let, lahko ugotovimo dve umetniški idejni struji, za katerima stojita dve popolnoma različni celotni konceptji gledališča. To sta idealistična in materialistična smer.

Prva gradi na vzorih stare grške drame, ki ima izvor v bogoslužju in katere pripriske je človekov duhovni svet, njegovo razmerje do sebe samega in stvari izven njega pod vidikom odvisnosti od nevidnih vladajočih sil, gledališče, katerega osnova je neprenehna borba dobrega in zlega, ki končuje v etičnem očiščenju. To je tisto gledališče, katerega predmet so vedno znova velike in nerazumljive skriv-

nosti življenja in smrti, ljubezni in sovraštva, to je ono gledališče, ki nas v svoji obsejalnosti in nadčasnosti popolnoma prevzame, pretrese in očisti. Tej idejni vsebini odgovarja tudi oblika, ki je v svoji nadvladanosti veličastna, a vendar v svoji jasni začetnosti, klenosti in polnosti občutja preprosta. Od izvajalcev zahteva ta smer obširnega gledališkega znanja, zelo dobera obvladavanja tehnike, iskrenega dela in skrajnih telesnih in duševnih naporov.

Na drugi strani pa je materialistična smer, ki za seboj nima tako enotne, izgrajene konceptije gledališča, ki pa ji je v vseh oblikah lastno materialistično gledanje sveta. To je ona smer, v kateri duhovne vrednote ne pomenijo nič, temveč so čisto izpostavljenе porogu, smer, ki pod krinko razkrinkavanja lažne morale navrstveni čut v človeku ubija, s tem da zametuje stari navrstveni red kot škodljiv, ker ga je mogoče zlorabiti, a ne postavlja drugega boljšega. To je ona smer, ki vsedlino dvatisočletne kulture, ki se očituje v človekovi srčni kulturi, v borbi za popolno osvoboditev človeka od vezi predsodkov in takozvanega miljeja zametuje kot romantično ostalino starih dni, ki gre v stremiljenju po prirodnosti in nezlaganosti tako daleč, da staga s človeka vse do golih prirodnih nagonov ter ga postavlja za vzor poštenosti. S tem odprta polja dobrega in slabega, ostane le pojem prirodnosti, obenem pa se zruši trdna osnova gledališča, ki je in ostane borba med dobrim in slabim. Borba med predsodki in prirodnostjo pa je znanjo kaj slab nadomestek, prav tako kot je pri-

rodnost sama slab nadomestek za pravnost. Od tu pelje sedaj pot k ustrežanju različnim človekovim nizkim nagonom in zlorabljanje tega v politično prevratno namene. Zato na eni strani opolzke meščanske veseloigre in naturalistične drame brez zdravega etosa, na drugi strani pa politično prevratna propaganda na odru z vsakdanjimi poučnimi gesli.

Tudi tej smeri odgovarja na zunan posebnost nji prikladna oblika. V svoji želji po čim večji prirodnosti zametuje tudi v zunanji obliki vse to, kar odlikuje oblikovno stran idealistične smeri kot nepotreben, zastarel in zlagan patos. Dasi je ta smer prvotno v svojih zdravih mehan mnogo pozitivnega doprinesla k izgradnji gledališke umetnosti, kot reakcija na volto teatraliko in pozo, je s pretiravanji svoje poslanstva pripeljala do usodne zamenjave umetniške resnice z življenjsko, odrske prirodnosti z vsakdanjostjo in s tem odprla vrata gledališča povprečnosti in plitvosti. Na izvajalce ne stavi hudih zahtev, gledališke sole zametuje, zahteva od igralca le naraven talent in »življenje«. Da se zakrijejo notranje praznote so potrebne tu domisljice, ki trenutno dražijo čute, ne puščajo pa globokih trajnih vtisov.

Če hočemo sedaj pravično razdeliti zasluge za umetniški dvig našega gledališča, moramo te zasluge v glavnem prisoditi idealistični smeri, saj so bile umetniško najbolj na visku sezone v katerih je bilo največ predstav te smeri in so bile prav te predstave tiste, od katerih smo se vračali z utisom, da prihajamo iz svetlišča, v katerem smo bili priče neizrekljive lepote in največje skrivnosti. Žal pa je bila ta smer v gledališču pastorka, v vedni borbi za svoje mesto v njem. Ona druga smer je bila namreč bolj moderna sodobna. Poleg tega je ta smer tudi hitreje dostopna igralcu in uspeh pri povprečni

publiki ji je zagotovljen. Drugih vzrokov, ki so tudi pripomogli, da se je ta smer pri nas razbohotela tako, da je idealistična smer počasi usahnila, tu ne omenjam. Dejstvo je, da te smeri v naši drami ni več. Le sporadično se pojavljajo uprizoritve, ki so ponovite vsakečasno uspešnih predstav te smeri in so kot otožni spomini na nekdanjo slavo.

Očital mi bo kdo, da sem privičen, da spada v idealistično smer večina klasičnega sporeda in ta je v repertoarju drame vedno zastopan. Res je! Vodstvo kljub idejni pripadnosti k drugi smeri čuti dolžnost uvrstiti klasiko v spored, ker to delajo vsa gledališča in ker je že leta in leta klasika temelj dramskega sporeda. Toda zunanja oblikovna stran druge protirekane struje je v napačni razlagi ustrezajoč h komediji nagnjeni ustvarjalni moči in zaradi cenjenih uspehov tako izkazala umetniško ustvarjalni obraz našega gledališča, da pristopajo igralci z pretežnemu repertoarju primernimi merili tudi k temu repertoarju. Seveda v kolikor ta ne ostane samo na papirju, ker sploh nikogar ni, ki bi se ga kakor koli lotil. Res nekateri igralci ustvarjajo pri tem še iz zaklada svoječasnih pridobitev, toda njih igra, dasi pravilno pojmovana, ne sodi v sicernje okolje. Stalna zmeda, ki tako nastaja, je grob našega gledališke umetnosti.

Vzroki pojmanja umetniške moči našega gledališča so torej: Prvič materialistična konceptja gledališča sama. (Na misel mi prihaja primerjava z rimskim gledališčem, ki je bilo prav tako materialistično usmerjeno, saj je zraslo iz takega okolja, in vendar kljub temu, da je bilo last veliko močnejšega naroda še zdaleka ne zdrži primere z grškim. Materialistično okolje ne rabi pravega gledališča, ker mu je glavno izživ-

ljanje in iskanje čutnih naslad vsepovsod, zato napravi iz te ustanove ali cirksa, ali kabaret s čim bolj golimi plesalkami, ali pa masovno poulično demonstracijo.) Na materialistična smer namreč pogljetno in gledališko umetniške destruktivnosti tudi ne daje možnosti poleta našim resničnim gledališkim umetnikom.

Drugi vzrok pa je gori omenjeni pseudo-naturalizem v igranju, ki je posledica te smeri in je zelo primeren ščit, za katerega je moči skriti dilantizem, pomanjkanje umetniške vsebine in moči, poleg tega pa jemlje gledališče zaradi svoje plitvosti in vsakdanjosti blek in lepota čar. Saj je po pojmovanju te smeri drama le izrežek iz življenja in je jeden kristal življenja, v katerem so posamezni molekuli — življenjski pojavi — razkršeni v posebnem zakonitem redu ozkrv jedra in osi, tako da jih prav ta vezanost in zakonitost dviga v nek višji nevskadnjeni red, ki tvori na zunan dragoceno in žlahtno obliko.

Skrb za umetniško raven našega dramskega gledališča nalaga vodstvu dolžnost, da popolnoma izpremeni osnovno idejno umetniško smer v kolikor je to seveda vodstvo, kar ga je v tem času še ostalo, sploh zmoglo zdravega, čistega in pozitivnega umetniškega pojmovanja gledališča. Občinstvo danes vodstvu ne more služiti več v izgovor za takšno smer, saj prav ono s svojim številnim posetom ne daje gledališču samo možnosti izvrševanja njegovega etično in umetniško vzgojnega poslanstva, temveč v svoji duhovni lakoti, ki jo ustvarja današnji čas, naravnost izteza roke in prosi utešitve in dvigajočih ter upanja in tolažbe polnih odgovorov na strahotne duhovne probleme in skrivnosti, ki jih v svo

Džingiskanovi Mongoli na pohodu

Tricetrt tisočletja je minilo od tedaj, ko je čepel pred šotorom v nomadskem mongolskem taborišču ob robu puščave Gobi majhen fante.

Timudžin mu je bilo ime. Pa grd je bil. Poleg tega je bil nizko rasečen, imel je kar čudno svetlo polt, čudno ognjeno rdeče lase in skrivnostno zeleno sive oči. Sicer pa je bil mladenič kakor sto drugih iz njegovega rodu. Pač, imel je neznatno prednost pred drugimi: njegov oče je bil vodja male tolpe, ki je taborila v skupnem taborišču. To seveda v neizmerni puščobni ravnini, po kateri je paslo vse polno mongolskih rodov, ni pomenilo bogsigavdi kaj.

Kdo bi mogel prešteti vsa ta pastirska krdela, ki se vsa pod vodstvom posebnega — svojega — poglavarja potikajo po tej brezmejni mongolski stepi.

Kako velikanska je vendar Mongolija!

Je pa tudi neusmiljena ta zemlja in preobraza ljudi, ki jih živi v trd, žilav, surov in trdosrčen rod. Je pravi pekcl, nič več in nič manj.

Ze podnebje samo je strašno: pozimi pade temperatura tja do 50 pod ničlo, poleti pa se v žgočem soncu razbeli vsa stepla na 30 stopinj nad ničlo.

Mladi fante je preстал že vse strahote puščave Gobi. Od tistega dne, ko je prvič zadihal rezki stepski zrak, je puščava Gobi tudi nad njim kakor nad vsemi, ki prebivajo v njenem območju, stresala svojo jezo. V vseh oblikah in na vse načine mu je dala okusiti svojo negostoljubnost: sedaj je požigala stepe z neusmiljenimi sušami, sedaj je besnela nad njo s strahotnim in vse uničujočimi viharji, pravimi peščenimi orkanji. Kdo bi vedel povedati, kolikokrat je že videl ta mladi fante, kako je pod črnimi peščenimi oblaki, ki jih je vihar prignol pod svojim plaščem, kar sredi dneva nastala gluha noč. Kar dvakrat gluha noč, tem strašnejša, ker razen zaletavajočega se viharnega piša, ki je največkrat tulil kakor lačen volk, prisluškuje uho ni moglo čuti ničesar drugega kakor sovražni šelest peska, ki se je posipal po šotoru.

Kolikokrat ga je skoraj do smrti že izmučila žeja, kolikokrat je prezebal v neusmiljenih zimah, ko so se snežni viharji nepretrgoma lovili drug za drugim in ljudem brez usmiljenja kar rezali v lica in razjedali roke. Nepopisni snežni viharji — saj zanj najkrotkejša bitja, ki jih pastirski morejo spraviti v norost celo konje, nomadi premorejo.

Mlada fanta Timudžina je čakala klavarna usoda. Deležni so je bili njegov oče, njegovi dedje in pradedje. Prastar mongolski pregovor jo ve povedati s klenimi besedami: »Rojen v šotoru, na konju ubit«.

Res, žalostno je takšno življenje! Kako skromni in beraški so že sami klobučevinasti šotori. Drobnost leso-ogrodje jih nosi, v nekaj minutah jih je mogoče razstaviti, zložiti ter

natovoriti. Potem pa ta revna oprava: nekaj s kožuhi preoblečenih klopi; nekakšen zaboj, v katerega spravljajo žene svoja pražnja oblačila; malenkostne in maloštevilne dragocenosti, dalje kuhinjska oprava in končno še tistih nekaj lišnih in družinskih bogov. To je vsel.

Njihova najdražja posest pa je živina. Kaj vse bi vedel o tem povedati tudi že mladi Timudžin. Koliko je že doživel prav z živino, koliko grenkega je preстал zaradi nje. Njemu in fantom njegovih let je poverjena skrb za konjsko čredo. To pomeni, da morajo opravljati nečloveško težke naloge.

MALI OGLASI

DVE POSTELJE čisti, zelo dobro ohranjeni (samo tesni poseni naprodati). Požar Ivan-ka, Parmova 48, stopnišče 8 (Bežigrad).

KRASNE SPALNICE politurane, orebove, jesenove se na zalogi. Medvedova 28. Odprto v torek, četrtek, sobota od 15-18. Pobjstvo Malenčič.

NAPRODAJ: HISA, enonadstropna z večjim vrtom, ob tramvajski progi na najprometnejši točki. Zazidane plošče 170 m². Uporabiti se da za postilno, pekarstvo in trgovino.

HISA, dvonadstropna, nova, s 7 stanovanji po 2 sobi in kabinet, na severni strani.

HISA, enonadstropna ob Gradaščici.

PARCELE na vzhodni strani po 40.000 do 60.000 lit. in v širki po 200.000 lit. **ZEMLJIŠČE** 20.000 m², znotraj bloka (trgova-razmnožni teren). **ZEMLJIŠČE** za industrijo 5000 m². **ZAJEC ANDREJ**, realitna pisarna, Tavčarjeva ulica 10.

SOBO zelo lepo, oddam bolj-šemu gospodu s 1. novembrom. — Naslov v upravi »Slovenec« pod št. 7361.

Kopim orozne STEKLENICE vseh vrst in dobre plačane. — B. Guštin, Vodnikov trg 2.

Prodaj nekaj SODOV od 50-56 litrov, primernih za kisel zelje, po zmerani cen. — B. Guštin, Vodnikov trg 2.

KUNCE IN ZAJCE KOZICE TER VOLNO kupuje Žegoza na Gallusovem nabrežju 33, samo vsak petek.

SVEŽE DETELJO, KORENJE IN PESO kupuje Žegoza, Gallusovo nabrežje 33.

ZELJE V GLAVAH in REFO za ribanje kupuje »Gospodarska zveza«, Bleiweisova 29.

NEMSEKE SPISE prosoje, vloge, pisma, prevedbe izvršim pravilno nemško (tudi na stroji). Glince, Campova ulica 6 — zgornji zvonec.

BREZOVE METLE držaje za lopate, ome-la itd. dobite pri Gospodarski zvezi, Bleiweisova 29 in Maistrova 10.

KROJ. NIVAL. STROJ znamke Singer z okroglim čolnicom, šiva naprej in nazaj, v zelo dobrem stanju — prodam. Pred škofijo št. 19, hišnica.

OPREMLJENO SOBO oddam uradniku. — Naslov v upravi »Slov.« pod št. 7389.

SIVALNI STROJI pogrezljivji: »Singers«, »Platte«, »Dürkops« in »Mundlose« ugodno naprodati pri »TRIGLAV« Resljeva cesta št. 16.

Umrli nam je preljubi mož, sin, zet, svak, bratranec, gospod

Vladimir Babnik
dipl. tehnik

Pogreb bo v sredo, 3. nov., ob 16 iz hiše žalosti v Dravljah, Kamnogiška cesta 40.

Ljubljana, Dravljje, 1. XI. 1943

Globoko žalujoči: Julija, žena, Marija, mati, in ostalo sorodstvo

Kruta usoda nam je nepričakovano izrgala iz naše srede dobrega tovariša in sodelavca, gospoda

Friderika Schumra

Draga tovariša ohranimo v svetlem spominu!

Ljubljana, 2. listopada 1943.

Osebe
tvrdke Tršan

»GOSPODARSKA ZADRUGA« V DRAVLJAH

javlja žalostno vest, da je Vsemogočni poklical v boljše življenje našega dolgoletnega zasluznega člana in blagajnika, gospoda

VLADKA BABNIKA

DIPL. TEHNIKA.

Pogreb nepozabnega pokojnika bo v sredo, dne 3. novembra 1943, ob 4 popoldne iz hiše žalosti Kamnogiška 40 na pokopališče v Dravljah. Blagega predstojnika bomo ohranili v trajnem spominu.

USLUŽBENCI ZADRUGE.

Za vedno nas je zapustil v 90. letu starosti naš srčno ljubljeni papa, dedek, pradedek, tast in stric, gospod

Ivan Skušek

lustrator davčnih uradov v poklju

Pogreb našega ljubega papana bo v četrtek, dne 4. novembra 1943, ob 3. uri popoldne iz Zal, kapelice sv. Andreja k Sv. Križu. Sv. maša zadušnica bo v petek, dne 5. novembra 1943, ob 8. uri v cerkvi Marijinega Oznanjenja.

Ljubljana, Maribor, dne 2. novembra 1943.

Globoko žalujoči:

Ivan, Oskar, Franci, sinovi; Vladi por. Seagnetti, vnukinja ter ostalo sorodstvo.

TVRDKA M. TERSAN

naznanja žalostno vest, da je njen dolgoletni poslovodja, gospod

Friderik Schumer

nenadoma preminul. Podjetje, za katero si je pokojnik pridobil neverljive zaslug za bo ohranilo v častnem spominu. Pogreb bo v sredo ob 14.30 uri iz kapelice sv. Jožefa na Zalah k Sv. Križu. Mir in pokoj njegovi duši!

Ljubljana, 2. listopada 1943.

Mirno je na praznik pokojnih ugasnilo življenje, dolga leta eno samo trpljenje, zapustila nas je naša draga mamica

Ana Ilešičeva roj. Kralj

vdova vseučiliškega profesorja

V njen novi dom jo bomo spremili v sredo, dne 3. novembra ob 3. uri popoldne iz kapelice sv. Nikolaja na Zalah. Spominjali se je bomo pri sv. maši zadušnici v ponedeljek 8. novembra ob 7. uri v župni cerkvi sv. Petra v Ljubljani.

Ljubljana—Šabac, dne 1. novembra 1943.

Vanda, Milivoj, Svetozar, otroci;
Jovo Perenčević, zet; Meta roj. Žužek, snaha;
Mirjana, Gordana, vnukinji.

MOLITEV NA GORI

55

Vinko Beličič

Novela

Ko se je njuno prvo iznenadenje podelilo, pa sta se spustila v lahno kramljanje o stvareh, ki so bile nekončno daleč od čustev njunih src. Bilo je videti, ko da sta vsakdanja znanca, ki imata navado, da se ob vsaki priložnosti ustavita ob neznatnih zunanjih pojavih in dogodkih. Nihče si ne bi mogel misliti, koliko trpljenja, tihih in nerazodetih bolečin sta prestala drug po krivdi drugega v petnajstih letih.

Drug po krivdi drugega? V čem je obstajala ta krivda? V eni sami zamigi telesa, v enem samem porazu volje.

Govorila sta in se ljubče gledala, čeprav sta vedela, koliko težkih in mučnih življenjskih postaj je za njima, in čeprav sta slutila, da bo druga pot do urednitve manj samozavestna, manj nagla in bolj premišljena.

In tako se je zgodilo, da ob prvem Mojcinem obisku pri bolnem Janku ni padla beseda o ljubezni, niti o njunem nekdanjem skupnem življenju.

Popoldne so mu delali družbo obiski njegovih učencev in učenec. Dobil je cvetja, da se je moral smehljati.

»Lepa reč! Saj bom kmalu ves za-

sut, ko da sem na mrtvaškem odrn.« Nekoč mu je Lučka prinesla košarico prvih črešenj, sočnih, debelih in rdečih ko kri.

»Za uho bi me morala potegniti, Lučka, ker bom danes prvič v tem letu jedel črešnje. No, kar primi me!« se je pošalil in se smejal njeni zadregi. Ko ni nič odgovorila, je nadaljeval:

»No, Lučka, kdaj se pojdeva spet kopat v Temenico pod Lukenjskim gradom?«

Zdaj se je znašla in odgovorila: »Nikdar mi ne bo tako vroče.«

Cutil je, da se mora za mir srca zahvaljati prav tej deklici, in bilo mu je prijetno ob misli, da se je njuno življenje z dogodkom na majniškem izletu še bolj zblizilo in povežalo in da si je zaslužil njeno nedolžno otroško ljubezen.

»Lučka,« jo je poklical, in bilo mu je, ko da kliče svojega lastnega, ljubega otroka — tistega, ki je bil v mislih spočet pri Svetem Francisku, ki pa telesno nikoli ni zaživel — »Lučka, te črešnje ti bom vrnil s svojimi domačimi, ki zdaj zorijo na Otavice.«

»Otavice?«

»Lepa reč, Lučka!« je šaljivo vzkliknil. »Slabo si se učila zemljepis, da ne veš, kje so Otavice, kje je črešnjeva raj! Poglej skozi okno! Za tistimi meglenimi hribi naravnost na jugu je vas Otavice.«

Lučka je gledala proti jugu. Oblivala jo je svetloba majskega popoldneva. Smehljale so se ji oči, drobna usta so bila na pol odprta, da so se videli drobni beli zobje.

»Pojdeš z mano?« jo je vprašal. »Tudi tetko Mojco povabiva.«

Lučka je veselo prikimala.

VIII.

Ena prvih Jankovih poti po vrnitvi iz bolnišnice je bila k prijatelju Marku Zlebniku. Mesec maj se je bližal zatonu — bil je mesec, ki ga profesor Petrušič nikdar ne bo pozabil.

Najprej je bivanje v Karlovcu dozorilo sklep, da je treba z Mojco priti skupaj.

Nato je prišel izlet k Lukenjskemu gradu, ki je z vsem, kar je sledilo, odločilno pomagal do zblizanja.

Končno je nekega dne prinesel časnik med ostalimi poročili tudi osebo vest, da je profesor Janko Petrušič premeščen na klasično gimnazijo v Ljubljano, medtem ko je suplent Jože Kočvar dobil službo na realni gimnaziji v Novem mestu.

Zaradi tega zadnjega dogodka je Janko šel na kapitelj.

Katehet Marko Zlebnik je hodil po

sobi in šepetaje molil brevir. Ob trkanju je knjiго zaprl, stolil k vratom in jih odprl. Obraz mu je zasijal v veselju.

»Pa menda vendar še ne prihajaš po spono?« ga je glasno pozdravil in mu poudaril stol. Nato je pozvonil strežnici in pri vratih nekaj tiho naročil.

»Kakor se vzame,« se je nasmehnil Janko. »Moral se bom sprijazniti z naglico, v kakršni se vrstijo dogodki. Sicer pa je že čas, da tudi mene razvedri kakšna sprememba na boljše.«

»To je gotovo potrebno in jaz ti samo iz srca čestitam, čeprav bo za tabo ostala praznina.«

»Nikdar ne podcenjuj mladega Kočvarja! Jaz ga dobro poznam in tudi vem, koliko je vreden.«

»Prav imaš,« je zadovoljno odgovoril katehet. »Bog že ve, kje je kdo potreben.«

Strežnica je prinesla vina in pri-grizka in tiho odšla.

»Pijem na tvoje zdravje, Janko,« je rekel Marko in dvignil kupico, »da bi v Ljubljani našel in dosegel to, česar ti tule ni bilo moč!«

Ko sta trčila in izpila, je tiho dopolnil:

»Da bi našel mir in dosegel srečo!« Janko je postalo toplo pri srcu. S prepričanjem je odgovoril:

»Upam, da bo Bog uslišal tvojo željo.«

Marko je uprl vanj »voje velike, radovedne oči, nato se je sanjavo nasmehnil in se zazrl skozi okno.

»Zdi se mi, da mislija zdaj na isto osebo — na osebo, o kateri sva leta in leta molčala, ki pa sva nanjo čisto mislila.«

»Mojca Mihelakova,« je tiho spregovoril Janko in gledal prijatelju v oči. »Spet sva se našla, po dolgem, dolgem času, tako da komaj morem verjeti. Mislim, da je bila božja volja vse, kar se je zgodilo.«

»Kaj pa drugega?« je vzkliknil katehet. »Ali ti nisem nekoč rekel? Se spominjaš?«

»Daleč je že vse!« je vzdihnil Janko. »Moj Bog, tako daleč kakor študentovska leta!«

»Seveda,« je zamišljeno rekel Marko. »Čas ne stoji, življenje se neprestano giblje, ljudje se vedno spreminjajo in menjavajo, kakor se pojavljajo in ugašajo zvezde na nebu.«

Janko se je nasmehnil.

»Ne vidiš, da spet modrujeva ko takrat, ko sva bila v sedmi šoli?«

»Nič ne škodi,« je odvrnil Marko. »Ob nesplojnih zemskih željah in ob kratkotrajnosti življenja se razodene človeku pravi cilj zemskega bivanja, ki je in ostane uživanje večne sreče in lepote.«

Kmalu pa sta zapustila visoka tla osebnih življenjskih vprašanj in prešla na dnevne dogodke.